

מסורת הש"ס

(6) לגמל: (ו' וי'); (7) פרקן  
ש"ו; (8) ג' י"י רש"י,  
(9) ובלאמה כ"ס ק"ב  
לחן קש"י אה"ר ל"א קש"א  
אין יחיד וי"י וי"י וי"י  
משה ח"ן ט"ר לנה"ה  
רש"י לט"ל כמ"ק א"ר  
וה"ל; (10) ובלק"ט א"ר  
מט"ל; (11) ג"ל מלה"ר;  
(12) מלכ"ס ב' ג'.

הגהות הב"ח

(6) ג"מ דור שהשמים  
מסתבין עליו מנשח  
מלה"ר ט"י לחיטות שא"ן  
באורו הדרר שא"ן;  
(7) רש"י ד"ה גמלונו י"א  
משמע ק"ל הוא לא פנים  
קל"ק שא"ן ידע: (8) ד"ה  
י"ג ט"י מזהו הק"י ב"ר  
(9) א"ל ט"ס ח"ה"ו וי"ב ס"א  
א"ר ולג"ה ט"ס ט"י  
מביא: (10) ד"ה ואלפ"כ  
ס"י ממוג"ט ככ"ו במת"ר  
ה"פ: י"ב לומר עם ש"ס;  
(11) ד"ה מחולל ט"י מש"ס  
במור א"ר. י"ב ע"י כמ"ק  
ע"ך ח"ל מלכ"ס המש"ס  
מביא: (12) וי"ב ס"ד א"ר  
ה"פ ק"ל ח"ל שהשמים  
המסתבין שא"ן ר"ל  
שהשמים:

לעני רש"י

הודיעה: [הודיעה א"ר].  
חלודה.

רבינו חננאל

למדין שחלמוהו קשה  
עליו. מפני שאין ר"ב  
מסביר לו פנים, הולכה.  
אם ר"א הגשמים נעצרין  
ומתכבדין, שאין ב"ר  
לחוש לחיטות בראי כ"ר.  
אין הגשמים יורדין אלא  
בשביל בעלי אמונה  
שנאמר אמת מארץ צדק  
א"ר יודין כל המצדיק  
עצמו מלמטה, ומחזיק  
בצדקו, אפילו מש"ס  
לא ישה מדקדקין עליו  
מלמעלה ולוקחין הדין  
מטו. שנאמר אמת מארץ  
צדק וצדק משמים  
נשקף, ועוד מהכא.  
וביראתך עברתי, לפי  
דקדוקך ביראתך, כי  
מדקדקין עליו בעבירות.  
ועוד מהכא, כדכ"ר  
ז"ל, וי"ר, וי"ר, וי"ר, וי"ר,  
אחר מלמטה. אמר ר"ר  
יחושין בן לוי כל שמע  
ביסודו הבאין עליו מביא  
ישועה לעולם שנאמר [הם]  
אתה קצפת ונחטא [בהם]  
עולם ונישע. הן קצפת  
הבית, אומנו בשביל  
הטאיתו שחטאו, שחטאו  
בהן, לומר הורינו, כי  
הבא וז' בשביל עונותינו  
היא עולם גנוש, ואריה  
זו לחיות (השחבת)  
[ישועה] לעולם, אמר רבי  
שמעון בן לקיש נאמרה  
עצירה ולידה ופקידה  
באשה, ונגדן ברקיע  
ובארץ.

מאימתי פרק ראשון תענית

ח.

אם ראתי דור שהשמים משתבין עליו בנחשת מלהוריד גשם עליו וכו'. מכלן מוכיח ר"ת דהא דלאמרי' צננא כמרא' (דף י"ט) ח"ן עומינן כנלעם מ"ע משום דמשתבי ליה לקדירה ר"ל משתבי מקלקלים המאלל שנקדירה ונלע"ו אורמשי"ר והא דלאמר לקדירה לאו דוקא לקדירה אלא למאלל שנקדירה דכ"י נמי קאמר (שנ"ה דף י"ט): האי קדירה חיימא שרי ואין לפרש כפרשי"י שפי' התם משתבי משגרים הקדירה דל"כ מאי קאמר הכא שהשמים משתבין (ו) ר"ל שהשמים משתבנין אלא דלאי משתבין ר"ל מעלון חלודה כמו דבר שנטל ממלאכתו ימיס רביס ומחלד ונלע"ו ראלוי"ר: וא"י אוחש ועל"ה בידו ונטיס דעתו מביא אף לעולם שנאמר יגיד עליו ריעו וגו'. לומר אם יגיד עליו ריעו ששל ידו צלו הגשמים והוא מניס דעתו מקנה אף עולה לומר הוא קויה אף ועולה לומר אם עולה שמניס דעתו עליו הוא מקנה האף:

שלמדו קשה עליו כברול בשביל משנתו שאינה סדורה עליו שנאמר והוא לא פנים קלקל מאי תקנתיה ירבה בשיביה שנאמר ויחילים יגבר ויתרון הכשיר חכמה כ"ש אם משנתו סדורה לו מעיקרא כי הא דריש לקיש הוה מסדר מתני' אורבעין זמנין כנגד מ' יום שניתנה תורה ועייל לקמיה דר' יוחנן רב אדא בר אהבה מסדר מתני' עשרין וארבע זמנין כנגד תורה נביאים וכתובים ועייל לקמיה דרבא רבא אמר אם ראתי תלמיד שלמדו קשה עליו כברול בשביל רבו שאינו מסביר לו פנים שנאמר והוא לא פנים קלקל מאי תקנתיה ירבה עליו רעים שנאמר ויחילים יגבר ויתרון הכשיר חכמה כ"ש אם הוכשרו מעשיו בפני רבו מעיקרא ואמר ר' אמי מאי דכתיב: אם ישוב הנחש בלא לחש ואין יתרון לבעל הלשון אם ראתי דור שהשמים משתבין (6) בנחשת מלהוריד טל ומטר בשביל לוחשי לחיטות שאין ברור מאי תקנתן ילכו אצל מי שיודע ללחוש דכתיב: יגיד עליו רעו ואין יתרון לבעל הלשון ומי שאפשר לו ללחוש ואינו לוחש מה הנאה יש לו ואם לחש ולא נענה מאי תקנתיה ילך אצל חסיד שבדור וירבה עליו בתפלה שנאמר ירצו עליה במפגיע (6) ואין פגיעה אלא תפלה שנאמר ואתה אל תתפלל בעד העם הזה ואל תשא בדם רגה ותפלה ואל תפגע בו ולא לחש ועלתה בידו ומניס דעתו עליו מביא אף לעולם שנאמר מקנה אף על עולה רבא אמר שני ת"ח שיושבין בעיר אחת ואין נוהין זה לזה בהלכה מחקאון באף ומעלין אותו שנאמר מקנה אף על עולה (6) אמר ר"ל מאי דכתיב אם ישוב הנחש בלא לחש ואין יתרון לבעל הלשון לעתיד לבא מתקבצות ובאות כל החיות אצל הנחש ואומרים לו ארי דורס ואוכל זאב טורף ואוכל אתה מה הנאה יש לך אמר להם ואין יתרון לבעל הלשון אמר רבי אמי אין תפלתו של אדם נשמעת אלא אם כן משיב פשו בכפו שנאמר נשא לבבנו אל כפים (איני והא) אוקים שמואל אמר עליה ודרש יופתוהו בפייהם ובלשונם יכזבו לו ולבם לא נכון עמו ולא נאמנו כבריתו ואף על פי כן והוא רחום יכפר עון וגו' (7) לא קשיא כאן ביחיד כאן בצבור אמר ר' אמי אין גשמים יורדין אלא בשביל בעלי אמונה שנאמר וצדק משמים נשקף וא"ר אמי בא וראה כמה גדולים בעלי אמונה מניין מחולדה ובור ומה המאמין בחולדה ובור כך המאמין בהקב"ה עאכ"ו אמר רבי יוחנן כל המצדיק את עצמו מלמטה מצדיקין עליו הדין מלמעלה שנאמר אמת מארץ צדק משמים נשקף רבי חייא בר אבין אמר רב הונא מהכא (8) וכיראתך עברתיך ריש לקיש אמר מהכא (9) פגעת את שש ועושה צדק בדרך יזכור הן אלה קצפת ונחטא בהם עולם ונשעו אמר ריב"ל כל השמח ביסודין שבאין עליו מביא ישועה לעולם שנאמר בהם עולם ונשעו אמר ריש לקיש מאי דכתיב (10) ועצר את השמים בשעה שהשמים נעצרין מלהוריד (טל ומטר) דומה לאשה שמחבלת ואינה יולדת והיינו דאמר ריש לקיש משום בר קפרא נאמרה עצירה בגשמים ונאמרה עצירה באשה נאמרה

בחולדה ובור כך בהקב"ה על אחת כמה וכמה. פ"י מאמין בחולדה ובור מעשה היה נעדרת אחת הימה רואה לילך לבית אביה והיא צור דרך ונפלה וכל חמור אחד ואמר אם אני אלעין משאלי לו אמרה לו הן נשעו בנייהן שהוא לא ישא אשה אחרת והיא לא תנשא לאיש אחר ואמרו מי מעיד בנינו ויהיה חולדה אחת הולכת לפני הצור ואמרו אלו שנים צור וחולדה יהיו עדים בנינו והלכו לדרסם והיא עמדה בשנעוטה והוא נשא אשה אחרת וילדה בן נאח חולדה וגשמוהו ומת וילדה לו בן שני ונפל לצור ומת אמרה לו אשמו מה זה המעשה שהגיע לנו שלא כשאר בני אדם נזכר שהגיעו וסיפר לנשות כל המעשה אמרה לו א"כ חמור וקמנה וכנס לה נט והלך ונשא את הנכולה והיינו דלאמרי המאמין בצור וחולדה שהעמידו עדותן: ונלומה

רבינו גרשום

הוא לא פנים קלקל. שלא הראה פנים בשביל קלקל המלמד, והוא לא פנים שאין רבו מסביר לו פנים, וירבה עליו רעים לרעות את רבו שסביר לו פנים. משתבין, מחלד, לוחשי לחיטות שיוצא להחלל ואין תפליין, מקנה, עולה, מעלה כס על העולם ומעלין אותו. שמשלקין אותו מן העולם. מה הנאה יש לך, שאחא נושך ואיך אוכל, כאן ביחוד, נשא לבבנו בפייהם, נעברו, ויפתוהו בפייהם, מצדיקים עליו מלמעלה, כדכתיב וכיבדו נשערה מא.

רבינו גרשום

הוא לא פנים קלקל. שלא הראה פנים בשביל קלקל המלמד, והוא לא פנים שאין רבו מסביר לו פנים, וירבה עליו רעים לרעות את רבו שסביר לו פנים. משתבין, מחלד, לוחשי לחיטות שיוצא להחלל ואין תפליין, מקנה, עולה, מעלה כס על העולם ומעלין אותו. שמשלקין אותו מן העולם. מה הנאה יש לך, שאחא נושך ואיך אוכל, כאן ביחוד, נשא לבבנו בפייהם, נעברו, ויפתוהו בפייהם, מצדיקים עליו מלמעלה, כדכתיב וכיבדו נשערה מא.

הוא לא פנים קלקל. שלא הראה פנים בשביל קלקל המלמד, והוא לא פנים שאין רבו מסביר לו פנים, וירבה עליו רעים לרעות את רבו שסביר לו פנים. משתבין, מחלד, לוחשי לחיטות שיוצא להחלל ואין תפליין, מקנה, עולה, מעלה כס על העולם ומעלין אותו. שמשלקין אותו מן העולם. מה הנאה יש לך, שאחא נושך ואיך אוכל, כאן ביחוד, נשא לבבנו בפייהם, נעברו, ויפתוהו בפייהם, מצדיקים עליו מלמעלה, כדכתיב וכיבדו נשערה מא.

הוא לא פנים קלקל. שלא הראה פנים בשביל קלקל המלמד, והוא לא פנים שאין רבו מסביר לו פנים, וירבה עליו רעים לרעות את רבו שסביר לו פנים. משתבין, מחלד, לוחשי לחיטות שיוצא להחלל ואין תפליין, מקנה, עולה, מעלה כס על העולם ומעלין אותו. שמשלקין אותו מן העולם. מה הנאה יש לך, שאחא נושך ואיך אוכל, כאן ביחוד, נשא לבבנו בפייהם, נעברו, ויפתוהו בפייהם, מצדיקים עליו מלמעלה, כדכתיב וכיבדו נשערה מא.

הוא לא פנים קלקל. שלא הראה פנים בשביל קלקל המלמד, והוא לא פנים שאין רבו מסביר לו פנים, וירבה עליו רעים לרעות את רבו שסביר לו פנים. משתבין, מחלד, לוחשי לחיטות שיוצא להחלל ואין תפליין, מקנה, עולה, מעלה כס על העולם ומעלין אותו. שמשלקין אותו מן העולם. מה הנאה יש לך, שאחא נושך ואיך אוכל, כאן ביחוד, נשא לבבנו בפייהם, נעברו, ויפתוהו בפייהם, מצדיקים עליו מלמעלה, כדכתיב וכיבדו נשערה מא.

הוא לא פנים קלקל. שלא הראה פנים בשביל קלקל המלמד, והוא לא פנים שאין רבו מסביר לו פנים, וירבה עליו רעים לרעות את רבו שסביר לו פנים. משתבין, מחלד, לוחשי לחיטות שיוצא להחלל ואין תפליין, מקנה, עולה, מעלה כס על העולם ומעלין אותו. שמשלקין אותו מן העולם. מה הנאה יש לך, שאחא נושך ואיך אוכל, כאן ביחוד, נשא לבבנו בפייהם, נעברו, ויפתוהו בפייהם, מצדיקים עליו מלמעלה, כדכתיב וכיבדו נשערה מא.

הוא לא פנים קלקל. שלא הראה פנים בשביל קלקל המלמד, והוא לא פנים שאין רבו מסביר לו פנים, וירבה עליו רעים לרעות את רבו שסביר לו פנים. משתבין, מחלד, לוחשי לחיטות שיוצא להחלל ואין תפליין, מקנה, עולה, מעלה כס על העולם ומעלין אותו. שמשלקין אותו מן העולם. מה הנאה יש לך, שאחא נושך ואיך אוכל, כאן ביחוד, נשא לבבנו בפייהם, נעברו, ויפתוהו בפייהם, מצדיקים עליו מלמעלה, כדכתיב וכיבדו נשערה מא.

הוא לא פנים קלקל. שלא הראה פנים בשביל קלקל המלמד, והוא לא פנים שאין רבו מסביר לו פנים, וירבה עליו רעים לרעות את רבו שסביר לו פנים. משתבין, מחלד, לוחשי לחיטות שיוצא להחלל ואין תפליין, מקנה, עולה, מעלה כס על העולם ומעלין אותו. שמשלקין אותו מן העולם. מה הנאה יש לך, שאחא נושך ואיך אוכל, כאן ביחוד, נשא לבבנו בפייהם, נעברו, ויפתוהו בפייהם, מצדיקים עליו מלמעלה, כדכתיב וכיבדו נשערה מא.

הוא לא פנים קלקל. שלא הראה פנים בשביל קלקל המלמד, והוא לא פנים שאין רבו מסביר לו פנים, וירבה עליו רעים לרעות את רבו שסביר לו פנים. משתבין, מחלד, לוחשי לחיטות שיוצא להחלל ואין תפליין, מקנה, עולה, מעלה כס על העולם ומעלין אותו. שמשלקין אותו מן העולם. מה הנאה יש לך, שאחא נושך ואיך אוכל, כאן ביחוד, נשא לבבנו בפייהם, נעברו, ויפתוהו בפייהם, מצדיקים עליו מלמעלה, כדכתיב וכיבדו נשערה מא.